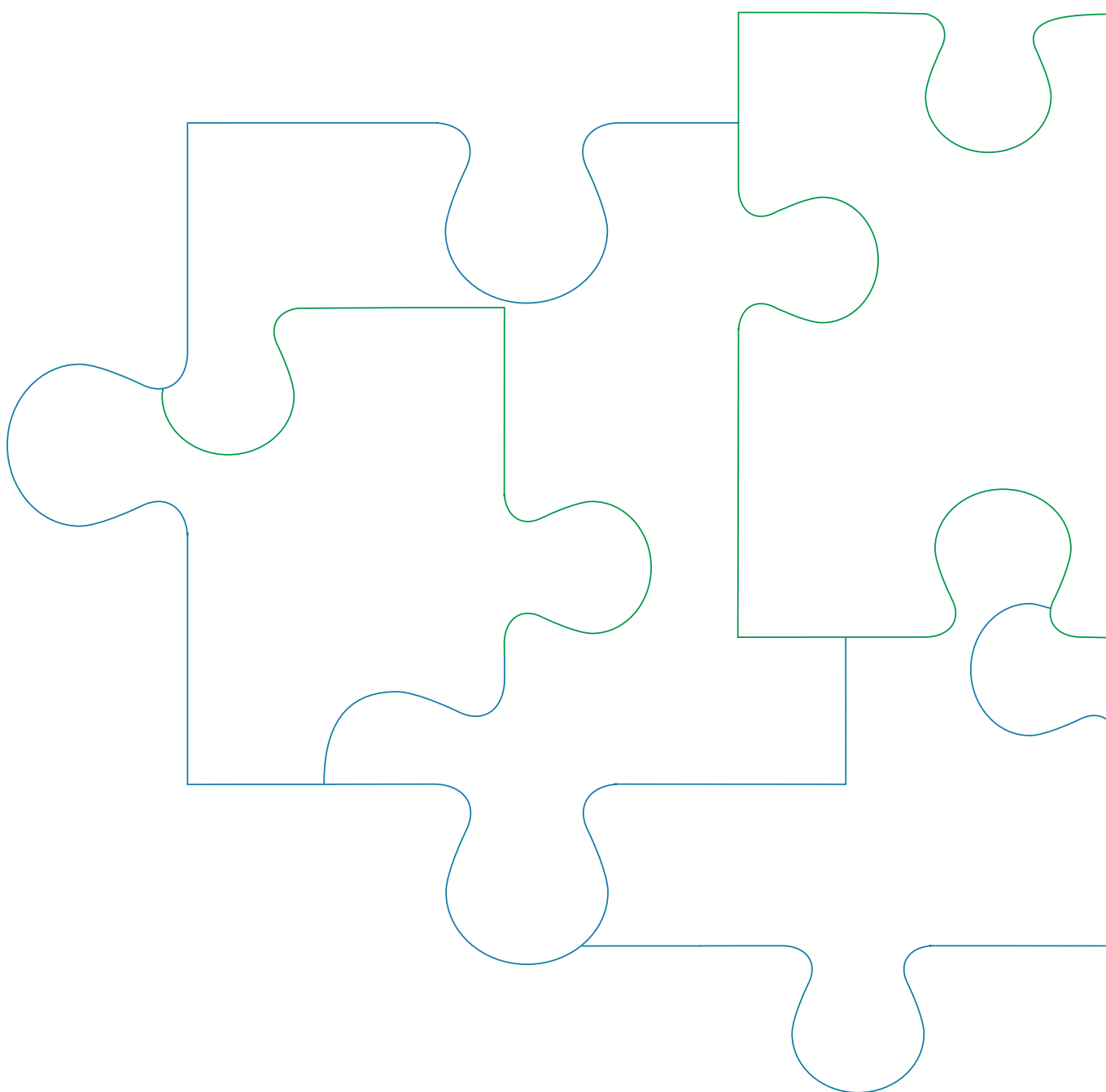

Norge i Europa

2020

Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU

Norge i Europa

2020

Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU

Innhold

Innledning	5	Vern av personer som varsler om misligheter og lovbrudd	18
Et trygt Europa	7	Ordnet arbeidsliv	18
Sikkerhet og forsvar	7	Fremtidsrettet næringsliv	20
Inkluderende samarbeid	9	Blå muligheter	21
Justis- og politisamarbeid	9	Digitalisering og elektronisk kommunikasjon	21
Helse	10	Kultur, kreativ næring og urban utvikling	22
Giftfritt miljø	11	Et ansvarlig Europa	24
Trafikksikkerhet	11	Helhetlig migrasjonspolitikk	24
Et fritt Europa	12	Klima og energi	26
Individuelle friheter og rettigheter	12	Bærekraftig transport og luftfart	27
Rettsstat og sterke sivilsamfunn	12	Forvaltning av naturressurser	28
Respekt for folkeretten	13	Arktis	29
Kultur og kultursamarbeid	13	Marin forsøpling, plast og sirkulær økonomi	29
Et økonomisk sterkt Europa	15		
Videreutvikling av det indre marked	15		
Sikre og effektive kapital- og finansmarkeder	17		

Innledning

Dette arbeidsprogrammet følger opp regjeringens strategi for samarbeidet med EU for perioden 2018–2021. Mens strategien beskriver regjeringens overordnede visjoner for samarbeidet med EU, inneholder arbeidsprogrammet regjeringens planer for oppfølging av de viktigste EU-sakene det kommende året. Omfanget av arbeidsprogrammet for 2020 viser med all tydelighet hvor avgjørende et godt samarbeid med EU er for å oppnå regjeringens prioriteringer på en rekke områder.

I 2019 feiret vi 25-årsjubileet for EØS-avtalens ikrafttredelse. Avtalen har tjent alle parter svært godt i et kvart århundre, og den fortsetter å være vår viktigste og mest omfattende avtale for samarbeid i Europa. Dette har vært mulig takket være avtalens levende og dynamiske karakter – altså at den har kunnet utvikle seg i takt med økonomiske, teknologiske og sosiale fremskritt. Dette skjer bl.a. gjennom utvikling av regelverk og rettsakter som oppdateres og tilpasses nye behov. I 2019 gjorde vi en særlig innsats for å få ned etterslepet av rettsakter som venter på å bli innlemmet. Denne innsatsen er viktig for å sikre et harmonisert indre marked, som gir norske bedrifter og borgere de samme rettighetene og mulighetene som bedrifter og borgere fra alle andre EØS-land, på de områder som avtalen omfatter.

Alt tyder på at 2020 vil være et svært viktig år for Norges samarbeid med EU. Kommissjons-president Ursula von der Leyen har blant annet presentert sin «European Green Deal», som skal gjennomføre det grønne skiftet i Europa. Norge har ambisiøse mål for å redusere klimagassutslippene og samarbeider tett med EU for å oppnå disse. Samtidig er en sikker, rimelig og klimavennlig energiforsyning en forutsetning for

effektiv klimapolitikk. Her vil norsk næringsliv kunne spille en avgjørende rolle, både som leverandør av energi og ikke minst den teknologien og kompetansen som kreves for å nå visjonen om klimanøytralitet i 2050.

Nå som den nye Kommisjonen er på plass, vil det også komme initiativer innenfor en rekke andre områder som berører norske interesser. De viktigste er omtalt i dette arbeidsprogrammet, og en mer utfyllende oversikt finnes i listen over sentrale EU- og EØS-saker på regjeringens nettsider.

Vi er godt fornøyd med at den nye Kommisjonens politiske prioriteringer overlapper med vår egen strategi på en rekke områder. For eksempel deler vi Kommisjonens visjon om et Europa som tar ansvar gjennom en mer ambisiøs klimapolitikk, og et økonomisk sterkt Europa med fokus på styrket konkurransevne og sosial inkludering. For å oversette dette strategiske samsynet til en utvikling som er i tråd med Norges interesser, kreves det en effektiv europapolitikk basert på politisk engasjement og samspill på tvers av departementene. Arbeidsprogrammet for 2020 legger et godt grunnlag for dette arbeidet.

I tillegg til at en ny Europakommisjon, en ny rådspresident og et nyvalgt Europaparlament ønsker å gi retning til EUs utvikling, vil samarbeidet med EU uunngåelig også preges av Storbritannias uttreden i 2020. Storbritannia er vår største bilaterale handelspartner, og en svært viktig samarbeidspartner også på andre områder. Selv om overgangsordningen sikrer at Storbritannia oppfyller sine forpliktelser under EØS-avtalen ut 2020, begynner arbeidet med å fremforhandle vårt fremtidige forhold nå for fullt. Det er knapt med tid til rådighet. Dette gjelder spesielt dersom overgangsperioden, slik det nå

ser ut, ikke blir forlenget utover 31. desember 2020. Vi er klare til å starte forhandlinger med Storbritannia umiddelbart.

Vi skal også arbeide for å styrke den nordiske stemmen i Europa. Norden har et sterkt verdi- og interessefellesskap og en felles forståelse av de overordnede utfordringene Europa står overfor. Ikke minst det økende behovet for å slå ring om internasjonale kjøreregler og grunnleggende demokrati- og rettsstatsprinsipper.

For det er nettopp dette – en politikk basert på felleseuropeiske løsninger for å løse felles utfordringer – som utgjør summen av alle handlingspunktene i årets arbeidsprogram. Kun ved å ta felles ansvar gjennom forpliktende multilateralt samarbeid vil vi kunne oppnå visjonen om et trygt, fritt og økonomisk sterkt Europa.

Utenriksminister

Ine Eriksen Søreide

Et trygt Europa

Den mer uforutsigbare sikkerhetssituasjonen i og rundt Europa de siste årene har ført til større oppmerksomhet i EU om unionens evne til å ivareta indre og ytre sikkerhet. Dette reflekteres blant annet i EUs globale strategi. Det er i norsk interesse – både sikkerhetspolitisk og økonomisk – å samarbeide tett med EU og EUs medlemsland for å fremme sikkerhet og forsvar, og justis- og politisamarbeid i Europa.

Sikkerhet og forsvar

Samarbeidet innenfor EUs felles sikkerhets- og forsvarspolitik er preget av betydelig dynamikk, gjennom iverksetting av flere initiativer, som EUs forsvarsfond (EDF) og permanent strukturert samarbeid (Pesco). I tillegg kommer europeiske initiativer utenfor EUs strukturer, som Det europeiske intervensjonsinitiativet (EI2), der Norge i oktober 2019 ble tatt opp som medlem. Den nye Europakommisjonen (heretter Kommisjonen) ventes å legge fortsatt trykk på iverksetting av forsvarsinitiativene. Et særtrekk ved utviklingen er at forsvarssamarbeidet i økende grad ses i sammenheng med utviklingen av EUs indre marked. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom etableringen av et nytt generaldirektorat med kombinert ansvar for det indre marked og forsvarsindustri/romfart under Kommisjonen.

Fra norsk side støtter vi at EU tar en større sikkerhetspolitisk rolle, i samarbeid med Nato. Regjeringen vil derfor i 2020 fortsette arbeidet med å styrke det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet med EU. Dette innebærer bl.a. å videreutvikle den sikkerhetspolitiske dialogen og samordningen med EU, inkludert gjennom felles årlige sikkerhetspolitiske seminarer og konsultasjoner. Vi vil også legge vekt på å styrke det praktiske samarbeidet, gjennom løpende

informasjonsutveksling med både Kommisjonen, Europaparlamentet og Rådet, samt dialog med utvalgte medlemsland. Dette vil også gjøre det lettere for Norge å vurdere relevante norske bidrag til EUs sivile og militære operasjoner.

Regjeringen ønsker at Norge skal ha muligheten til å delta i EDF gjennom EØS-avtalen. Fondet vil endre situasjonen i forsvarsmateriellmarkedet i EU fra 2021. Således blir det også viktig å ivareta norske materiellbehov og interessene til norsk forsvarsindustri, som en integrert del av det europeiske forsvarsmateriellmarkedet. Dette inkluderer behovet for å sikre uendret eller bedre adgang til forsvarsmateriellmarkedet i EU. Med utgangspunkt i en pågående vurdering om eventuell norsk deltakelse i EDF, vil dette temaet ha prioritet også i 2020.

Regjeringen vil følge Kommisjonens videre arbeid med fortolkningsnotater til forsvars- og sikkerhetsanskaffelsesdirektivet, og eventuelle andre initiativer i forbindelse med implementeringen av direktivet. Regjeringen vil være særlig oppmerksom på eventuelle initiativer fra Kommisjonen i forbindelse med etableringen av EDF, som vil kunne få betydning for praktiseringen av forsvars- og sikkerhetsanskaffelsesdirektivet og for norsk forsvarsindustri.

Aktiviteter under andre EU-programmer som Horisont 2020, Galileo og Copernicus forventes å bli videreført med forsvarsspesifikke komponenter i EDF. Eventuell norsk deltakelse i EDF vil også kunne åpne for deltakelse i sensitive prosjekter under øvrige programmer. Regjeringen vil legge til rette for å kunne nyttiggjøre seg slike synergieffekter.

Regjeringen har som mål at Norge skal kunne delta i samarbeidet under «Permanent Structured

Cooperation» (PESCO), som omfatter samarbeidsprosjekter innenfor både det forsvarsindustrielle og forsvarspolitiske området. Fra norsk side har vi identifisert et knippe prosjekter hvor vi har særlige forutsetninger og interesse for å delta. Blant de høyest prioriterte prosjektene er økt militær mobilitet, som også er det mest sentrale samarbeidsområdet i EU/NATO-samarbeidet. Villkårene for tredjelandsdeltakelse i PESCO er fortsatt til diskusjon i EU, og vi ser frem til en snarlig avklaring av dette spørsmålet.

For regjeringen er det viktig at utviklingen i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området utfyller NATO og bidrar til å styrke det transatlantiske samarbeidet. EDF, PESCO og andre initiativer i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området må derfor utvikles på en åpen og inkluderende måte overfor NATO og allierte land som ikke er medlemmer av EU. Dette er viktig for å hindre unødvendig duplisering mellom de to organisasjonene, som ikke er i vår interesse. Regjeringen vil derfor bidra til at dialogen og samarbeidet mellom EU og NATO videreutvikles også i 2020. EU og NATO jobber med en rekke tiltak for å styrke samarbeidet. Vi vil fra norsk side særlig vektlegge tiltak for å øke mobiliteten av militære styrker i Europa, samt å styrke samarbeidet mot cyber- og hybride trusler.

For å ivareta Norges interesser når det gjelder deltakelse i EUs forsvarssamarbeid, vil regjeringen også i 2020 prioritere dialogen med nærstående land som Tyskland, Frankrike, Nederland, Danmark, Finland og Sverige. Tyskland vil være spesielt viktig som EU-formannskapsland høsten 2020. Regjeringen vil følge forhandlingene om Storbritannias fremtidige deltakelse i EUs utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeid tett, og vurdere eventuelle ytterligere muligheter og utfordringer som følge av brexit. Norge har grunnleggende interesse av at Storbritannia opprettholder sin sentrale rolle i europeisk og transatlantisk sikkerhet.

Norges samarbeid med EU på forsvarsområdet må også ses i sammenheng med øvrige flernasjonale samarbeidsordninger i Europa hvor

nære EU- og NATO-land er med, inkludert det tysk-ledede «Framework Nation Concept» (FNC), det britisk-ledede «Joint Expeditionary Force» (JEF), samt «Northern Group» og NORDEFECO. Vi vil derfor i 2020 også prioritere deltakelse i disse Europa-baserte flernasjonale og regionale samarbeidsordningene.

EU arbeider med å utvikle et nytt system for pålitelig og sikker satellittkommunikasjon til bruk for EUs institusjoner og myndighetene i medlemslandene (Govsatcom). Dette kan bli organisert som et eget program hvor det kan bli aktuelt for Norge å delta.

Norge deltar i den felleseuropeiske ordningen for sivil beredskap. Ordningen innebærer bl.a. å bidra med ressurser til land som utsettes for kriser både i og utenfor Europa. For Norge representerer ordningen et sikkerhetsnett ved at også norske myndigheter kan be om bistand. EU vedtok i mars 2019 å styrke samarbeidet bl.a. gjennom opprettelse av rescEU. Styrkingen innebærer en økt økonomisk forpliktelse for Norge i inneværende programperiode, og norske myndigheter vurderer hvordan vi best mulig kan utnytte mulighetene som ligger i den forsterkede ordningen i 2020. Norsk deltakelse er viktig også sett i sammenheng med det nordiske Haga-samarbeidet rundt samfunnssikkerhet. De nordiske ministrene med ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap ble på ministermøtet i Oslo i oktober 2019 enige om å styrke det nordiske samarbeidet innenfor skog-/naturbrann, kjemiske, biologiske og radioaktive hendelser (CBRN) og nødkommunikasjon. Intensjonen er å kople de to områdene skog-/naturbrann og CBRN opp mot EUs ordning for sivil beredskap.

Store nettangrep mot enkeltland og på tvers av landegrensene øker i omfang, og er en trussel mot informasjonssikkerheten i det digitale samfunnet. Regjeringen ønsker å styrke evnen til å forebygge, håndtere og løse utfordringene knyttet til nettangrep og cybersikkerhet. Norge deltar i Det europeiske byrået for nett- og informasjonssikkerhet (Enisa), og vi vil følge det pågående arbeidet med å styrke byråets mandat tett også i 2020.

I Norge benyttes sivil luftfartsinfrastruktur også av militær luftfart. Regjeringen har intensivert arbeidet med cybersikkerhet/digital sikkerhet innen luftfarten, og vil delta aktivt i EUs arbeid på området i 2020.

Inkluderende samarbeid

Integrasjon i eksisterende samarbeidsstrukturer bidrar til sikkerhet og stabilitet i Europa. Norge vil videreføre støtten til europeiske land som ønsker tilnærming til EU og NATO. Dette gjelder særlig landene som har søkt medlemskap i EU og landene øst i Europa som har inngått assosieringsavtaler med EU. Regjeringen støtter EUs utvidelsespolitikk, som stiller krav til, og støtter opp under, nødvendige reformer i kandidatlandene.

En viktig dimensjon ved Norges samarbeid med Ukraina, Georgia og Moldova er å støtte opp under videre reformer for å fremme demokrati, rettsstat, godt styresett og respekt for menneskerettighetene samt bærekraftige sivilsamfunn og frie medier. For regjeringen er det viktig å støtte opp om landenes innsats for å bli tettere integrerte i europeisk samarbeid, også økonomisk og handelsmessig.

Bistanden til Vest-Balkan ble fordoblet fra 2017 til 2019. For inneværende år besluttet regjeringen å opprettholde nivået på bistanden på totalt 343 millioner kroner. Den norske innsatsen støtter opp om reformer, og derved integrasjon i det europeiske samarbeidet, og økt samarbeid mellom landene i regionen. Dette er nødvendig for å sikre stabilitet og sikkerhet på Vest-Balkan og i Europa for øvrig. Bistanden skal bidra til utvikling av godt styresett og rettsikkerhet, og økonomisk utvikling med særlig vekt på bekjempelse av ungdomsledighet. Den norske innsatsen er komplementær til støtten fra EU og medlemslandene. Albania, Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Nord-Makedonia, Montenegro og Serbia er omfattet av den norske bistanden.

Et demokratisk og velfungerende Tyrkia, med rettsstat og menneskerettigheter som bærende fundament, er viktig for EU og for Norge. Det er i Norges interesse at Tyrkia og EU har et godt og konstruktivt forhold. Regjeringen støtter europeisk integrasjon for Tyrkia og aktiv tyrkisk deltakelse i europeiske og transatlantiske institusjoner som Europarådet, Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) og NATO.

Justis- og politisamarbeid

Norge er tjent med felleseuropeiske løsninger på felles utfordringer på justis- og innenriksfeltet. Regjeringen vil derfor videreføre det politiske og strafferettslige samarbeidet med EU for å forebygge, avdekke og bekjempe grenseoverskridende kriminalitet og ivareta ofrenes rettigheter. Samarbeidet omfatter blant annet bekjempelse av terrorisme, cyberkriminalitet, voldelig ekstremisme, menneskehandel, narkotika, menneskesmugling og vinningsforbrytelser. Parallellavtalen til den europeiske arrestordre trådte i kraft 1. november 2019. Avtalen vil effektivisere det strafferettslige samarbeidet med EU ved at den tradisjonelle utleveringsordningen erstattes med arrestordresystemet. Det innebærer en forenklet behandling, korte frister og færre avslagsgrunner.

Det er i Norges interesse at EU fortsatt prioriterer å sikre et høyt sikkerhetsnivå, samtidig som individets grunnleggende rettigheter ivaretas. I bekjempelsen av terror og ekstremisme vil regjeringen i 2020 prioritere deltakelse i relevante fora og følge EUs arbeid tett når det kommer til utviklingen i trusselbildet, informasjonsdeling, imøtegåelse av ekstremistisk propaganda på nett og radikalisering.

For å møte terrortrusselen Norge står overfor, er det viktig å ha et godt samarbeid med andre lands kontraterrorenheter. EU-landene kan be om bistand fra hverandres særskilte innsatsheter i de mer alvorlige krisesituasjonene hvor det foreligger en alvorlig og direkte fysisk trussel,

som for eksempel gisselsituasjoner eller kidnapping. Regjeringen ønsker på den bakgrunn tilknytning til det forbedrede samarbeidet mellom EU-landenes særlige innsatsenheter i slike kisesituasjoner (Atlas-beslutningen).

Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke vår felles yttergrense gjennom å bevare og videreutvikle norsk deltakelse i Schengen-samarbeidet. Regjeringen vil i 2020 fortsette arbeidet med gjennomføringen av et system for tillatelse til å reise frem til Schengen-samarbeidets yttergrenser for visumfrie tredjelandborgere (Etias), samt gjennomføringen av et inn og utreiseprogram for tredjelandborgere på korttidsopphold i Schengenområdet («Entry/Exit System», EES).

Indre sikkerhet forutsetter at grense-, toll og politimyndigheter har tilgang til korrekt informasjon til rett tid. Norge bruker, og deltar i utviklingen av, IT-systemer innenfor Schengen-samarbeidet. Norge ønsker på sikt å få enklere tilgang til Europols registre, primært innenfor rammene av gjeldende samarbeidsavtale. Også andre alternativer kan imidlertid være aktuelle dersom det, eksempelvis, i forhandlingene om Storbritannias uttreden av EU skulle åpnes for en annen, og i sum mer, fordelaktig tilknytning som også Norge vil kunne benytte seg av.

For regjeringen er det viktig at Norge får samme vilkår på justis- og innenriksområdet som EU-landene når det gjelder Storbritannias uttreden av EU, når overgangsordningen mellom EU og Storbritannia utløper. Regjeringen vil følge forhandlingene mellom Storbritannia og EU om framtidig justis- og politisamarbeid og vurdere hvilke konsekvenser dette vil ha for Norges samarbeid med EU på dette området, og hvilke muligheter det eventuelt kan åpne for oss.

Internett gjør det mulig å spre hatefulle ytringer raskt på tvers av landegrensene, og kan brukes til å planlegge terrorhandlinger og spre terrormotivert innhold, til manipulering og til å spre villedende informasjon (falske nyheter og netttroll). Regjeringen vil delta aktivt i europeiske diskusjoner om tiltak for å effektivisere det ansvaret digitale plattformer, inkludert sosiale medier, har

for innholdet de formidler, og for at ulovlig innhold kan fjernes raskt.

Norge er i samtaler med Polen om å inngå en bilateral avtale om soningsoverføring, og har kommet langt i samtalene med Serbia og Kosovo om inngåelse av slike avtaler. Regjeringen mener at det på sikt bør være et mål å knytte seg til EUs rammebeslutning om soningsoverføring for å effektivisere arbeidet med soningsoverføringer ytterligere og minske behovet for bilaterale avtaler på dette området.

Norge vil sammen med EU og EUs medlemsland fortsette å støtte tiltak for å bekjempe kriminelle nettverk i utsatte land i Nord-Afrika, Sahel og Midtøsten. Dette omfatter bidrag til å effektivisere lokale myndigheters arbeid med å styrke grensekontroll og bekjempe smuglernettsverk, inkludert nettverk som driver menneskehandel.

Helse

Legemiddellovgivningen i EØS er harmonisert, og EU har en nøkkelrolle i å tilrettelegge rammene for det europeiske legemiddelmarkedet. Kommisjonen vil i løpet av første kvartal 2020 legge frem et arbeidsdokument som blant annet skal vurdere om insentivordningene i regelverket for legemidler til henholdsvis barn og sjeldne sykdommer er innrettet på en god måte. EUs oppfølging her vil være viktig for balansen i det europeiske legemiddelmarkedet. Regjeringen vil bidra i EUs arbeid for å skape et mer bærekraftig legemiddelmarked.

Fremtidig europeisk samarbeid om medisinske metodevurderinger («Health Technology Assessment», HTA) vil kunne være positivt for innføring og tilgang av nye legemidler, og vil gi ytterligere kapasitet til å utføre metodevurderinger. Som et lite land vil vi ha nytte av at europeisk HTA-samarbeid blir permanent regulert i EU. Kommisjonen har lagt frem et forslag til forordning om HTA. Så langt har EUs medlemsland ikke klart å enes om forslaget. Regjeringen vil jobbe for europeiske løsninger for medisinske metodevurderinger.

Legemiddelmangel er et betydelig problem både i Norge og internasjonalt. Utfordringene relatert til legemiddelmangel er mangeartede og henger nøye sammen. Det finnes ingen enkel løsning på problemet. EU forsøker på ulike nivåer å ta fatt i utfordringene knyttet til legemiddelmangel. Regjeringen vil følge dette arbeidet tett.

Norge har bygget opp betydelig kompetanse innenfor tverrsektorielt samarbeid om helseberedskap. EU har bedt Norge koordinere et prosjekt som har som mål å styrke de europeiske landenes felles helseberedskap for å håndtere eventuelle terrorangrep med biologiske og kjemiske hendelser. Prosjektet, som har tittelen «Joint Action to strengthen health preparedness and response to biological and chemical terror attacks», skal gå over tre år og finansieres av EU.

Norge er en pådriver for å bekjempe antimikrobiell resistens globalt både hos mennesker og dyr, og samarbeider med EU for å bekjempe denne helsetrusselen. Norge samarbeider tett med de andre nordiske landene, og regjeringen vil i 2020 blant annet prioritere oppfølgingen av EUs handlingsplan mot antibiotikaresistens.

Giftfritt miljø

Kommisjonen har varslet en tverrgående strategi som skal bringe Europa nærmere en visjon om «null forurensing». Denne skal beskytte borgernes helse mot miljødeleggelse og forurensing, og omfatte luft- og vannkvalitet, helse- og miljøfarlige kjemikalier, industriutslipp, plan-tevernmidler og hormonforstyrrende stoffer. Miljøgifter og farlig avfall som ikke håndteres

forsvarlig er alvorlige trusler mot kommende generasjoner. Regjeringen viderefører derfor i 2020 Norges sterke engasjement for et ambisiøst EØS-regelverk for håndtering av avfall og for bruk og produksjon av kjemikalier. Regjeringen vil spille en aktiv rolle i videreutviklingen av kjemikalierregelverket, og bidra til å sikre en fortsatt ambisiøs kjemikaliepolitikk i EU.

Trafikksikkerhet

Bruk av ny teknologi, som for eksempel intelligente transportsystemer og selvkjørende kjøretøy, kan bidra til å øke sikkerheten i trafikken og redusere antall ulykker. Regjeringen følger opp EUs arbeid på dette området, blant annet når det gjelder utprøving av selvkjørende kjøretøy. Holdningsskapende arbeid knyttet til rusmidler, bruk av bilbelte og kjøretøykontroll er også viktig for å øke sikkerheten på veiene i Europa. Norge er særlig opptatt av tiltak som sikrer riktig utstyr og gode nok ferdigheter for å kjøre trygt på norske vinterveier.

Kommisjonen la i mai 2018 fram en handlingsplan for trafikksikkerhet som beskriver åtte mål som sammen skal bidra til økt trafikksikkerhet i EU. Planen samsvarer godt med norsk lovgivning og praksis, og Norge har god erfaring med denne systematiske måten å arbeide med trafikksikkerhet på, blant annet gjennom Nasjonal tiltaksplan for trafikksikkerhet på vei. Våren 2019 presenterte Kommisjonen «EU Road Safety Policy Framework 2021–2031», som ytterligere spesifiserer målene i planen. Norge vil følge opp arbeidet og initiativer som springer ut av handlingsplanen i 2020.

Et fritt Europa

Respekt for individets grunnleggende rettigheter og friheter, demokratiske spilleregler og rettsstatsprinsipper er forutsetninger for varig fred og stabilitet i Europa. Grunnleggende rettigheter handler om likebehandling – like rettigheter og muligheter – for den enkelte uavhengig av kjønn, etnisitet, religion eller tro, funksjonsevne, alder og seksuell orientering (LHBTIQ). Utviklingen i flere europeiske land viser at vi ikke kan ta respekt for disse verdiene for gitt. Regjeringen vil videreføre det tette samarbeidet med EU og relevante EU-land, som de nordiske, for å hegne om vårt verdigrunnlag, som er nødvendig for å sikre et fritt Europa.

Den nordiske stemmen og det nordiske samarbeidet på dette området blir stadig mer relevant. Vi har et sterkt verdi- og interessefellesskap, og som små, åpne økonomier er vi avhengige av respekt for det rettslige og institusjonelle rammeverket som har blitt bygget opp i etterkrigstiden.

Individuelle friheter og rettigheter

Regjeringen vil stå sammen med EU i å verne om det europeiske konvensjonssystemet som sikrer borgernes grunnleggende rettigheter og friheter. Den europeiske menneskerettskonvensjonen utgjør grunnstammen i dette systemet.

Fri bevegelse på tvers av nasjonale grenser er en av de viktigste rettighetene som er nedfelt i EØS-avtalen. Regjeringen vil hegne om disse rettighetene og sikre likebehandling mellom norske borgere og andre EØS-borgere.

I frie samfunn er det ikke plass til diskriminering. Gjennom EØS-midlene fremmer Norge

velfungerende samfunn ved å støtte sosial inkludering av sårbare grupper, lik tilgang til utdanning, arbeid og helsetjenester, samt utvikling av kompetente og ansvarlige offentlige institusjoner i mottakerlandene.

Storbritannia forlot EU 31. januar 2020. Regjeringen har fått på plass overgangsløsninger som sikrer at norske borgere i Storbritannia og britiske borgere i Norge i all hovedsak beholder samme rettigheter som i dag følger av EØS-avtalen. Regjeringen vil prioritere å få på plass så gode avtaleløsninger som mulig for borgernes rettigheter i de kommende forhandlingene om det langsiktige forholdet mellom Norge og Storbritannia.

Som deltaker i Schengen-samarbeidet støtter Norge fraværet av indre grensekontroll. Samtidig er regjeringen opptatt av å kunne innføre midlertidig indre grensekontroll i et begrenset omfang for å ivareta indre sikkerhet når situasjonen tilsier det.

Rettsstat og sterke sivilsamfunn

Velfungerende rettsstater i hele Europa er en forutsetning for å sikre individuelle rettigheter og friheter. Et uavhengig rettsvesen utøver kontroll med den utøvende myndighet, og er spesielt viktig for ivaretagelsen av minoritetenes rettigheter. En velfungerende og forutsigbar rettsstat er også viktig for økonomisk vekst og utvikling i hele Europa.

Regjeringen vil sammen med EU søke å påvirke regjeringer som vedtar lovreformer og fatter andre vedtak som bryter med rettsstatsprinsipper, og som undergraver et uavhengig

rettsvesen og Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Det gjelder særlig der hvor reformer av justissektoren øker den politiske innflytelsen over rettsvesenet. Fra norsk side vil vi blant annet samarbeide med andre land – herunder de nordiske – og med EU i relevante fora som Europarådet, OSSE og nordiske samarbeidsfora for å holde land ansvarlige for forpliktelser de har påtatt seg.

Alle de nordiske landene har felles interesse av å slå ring om menneskerettigheter og grunnleggende demokratiske prinsipper. Regjeringen ønsker derfor å styrke den nordiske dialogen om demokrati og rettsstat i Europa med sikte på tydeligere felles posisjoner.

Gjennom EØS-midlene fremmer Norge grunnleggende rettigheter og demokratiske friheter i mottakerlandene. Dette oppnås gjennom å styrke aktivt medborgerskap, sårbare grupper og det sivile samfunnets rolle. Innsatsen suppleres av støtte til aktiviteter for kulturell dialog og bevissthet om mangfold.

Et levende og velfungerende demokrati trenger et sterkt sivilsamfunn og uavhengige medier. Regjeringen vil videreføre den økonomiske og politiske støtten til sivilsamfunnet i Europa, både i og utenfor EU. EØS-midlene er et sentralt virkemiddel. Regjeringen har et ufravikelig prinsipp om at støtten til det sivile samfunn i mottakerlandene skal administreres av uavhengige fondsoperatører.

Gjennom EØS-midlene fremmer Norge samarbeid i en rekke EØS-land for å utvikle programmer som støtter opp under nasjonal kapasitetsbygging og utvikling av blant annet justissektoren, kriminalomsorgen, politi og domstoler i tråd med europeiske standarder. Norge prioriterer blant annet et bredt justis- og innenrikssamarbeid med Polen, Litauen, Romania og Bulgaria i dette arbeidet.

Gjennom EØS-midlene fremmer også Norge arbeidet mot vold i nære relasjoner som et tverrgående hensyn for aktørene i justis- og innenriksprogrammene. Målsettingen er at

kapasitetsbygging av kriminalomsorgen, politi og domstoler (straffesakskjeden) skal være i tråd med standardene satt av Europarådets konvensjon for å forebygge og bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen). For å bidra til kvalitet og bærekraft i programsamarbeidet, styrke båndene til mottakerlandene og øke den gjensidige nytten av samarbeidet, fortsetter derfor Norge i likhet med de siste to årene, å koordinere EØS-nettverket «Synergy - Network against Gender-based and Domestic Violence».

Respekt for folkeretten

Norge støtter EUs innsats for å hegne om prinsippene om respekt for grenser, retten til selvbestemmelse og en regelstyrt internasjonal orden.

Dette inkluderer retten til å velge sin tilknytning til samarbeidsstrukturer som EU og Nato. Regjeringen vil vurdere tilslutning til eventuelle nye restriktive tiltak som EU vedtar i 2020, og følge opp våre felles reaksjoner på Russlands ulovlige annekasjon av Krim og øvrige folkerettsbrudd i Øst-Ukraina.

Havretten er en del av folkeretten. Den gir Norge enerett til å forvalte naturressursene på norsk sokkel og i norske soner. Et eksempel er Norges eksklusive rett til å utnytte og regulere fangst av snøkrabbe på sokkelen. Regjeringen forventer at EU respekterer de grunnleggende prinsippene i havretten, og vil i 2020 fortsette arbeidet overfor EUs institusjoner og medlemsland for å sikre felles forståelse av disse prinsippene.

Kultur og kultursamarbeid

Norge støtter opp om EUs innsats for å fremme Europas kulturelle og språklige mangfold, den felleseuropeiske kulturarven og utvikling av kulturell og kreativ næring.

Kultur, kultursamarbeid og interkulturell dialog spiller en spesielt viktig rolle, sosialt så vel som økonomisk, i en tid med store endringer og utfordringer. Kultursamarbeid og aktiv kulturkontakt over landegrensene øker bevisstheten om felles historie og verdier, fremmer europeisk identitet og mobilitet, styrker politisk og sivilt engasjement og deltakelse og følelsen av å være en del av et felleseuropeisk rom. Dette gir grunnlag for, og bidrar til, større trygghet, sosial inkludering, beskyttelse av grunnleggende rettigheter og verdier og aktivt demokratisk medborgerskap.

Den europeiske kulturarven er en felles ressurs av stor verdi. Norge deltok i Det europeiske året for kulturarv i 2018. Dette følges opp fremover i flere EU-programmer som bidrar til vern, oppgradering, innovativ gjenbruk og fremme av Europas kulturarv. Kulturell og kreativ næring vil her bidra til innovasjon, verdiskaping, sysselsetting og økonomisk vekst i Europa.

Gjennom EØS-midlene fremmer Norge samarbeid på kulturarvsfeltet og også kunst- og kultursamarbeid og kulturelt entreprenørskap.

Det er viktig for Norge å delta i det europeiske samarbeidet på medie- og kulturområdet, og at Norge har god og løpende kontakt til politikkutviklingen. Norge har bidratt i EUs kulturprogrammer siden midten av 1990-tallet og deltar nå sammen med 40 andre land i dagens program, Kreativt Europa 2014–2020. Det kulturpolitiske samarbeidet i EU er styrket og blir stadig bredere. Programsamarbeidet utvikles i tråd med dette og knyttes sammen med politiske prioriteringer. Den nye Kommisjonen gir muligheter til ny politikkutvikling der kultur, kulturarv og kreativitet ses i sammenheng med kunnskapsutvikling og innovasjon. Kultur nevnes både som ytringsfrihet, identitet og mangfold - og som drivkraft for næring og økonomi.

Et økonomisk sterkt Europa

Økonomisk styrke er en forutsetning for å kunne ivareta sikkerhet, fremme våre verdier og opprettholde et bærekraftig velferdssamfunn. Utviklingen i EU er svært viktig for norsk økonomi siden EU er vår desidert viktigste handelspartner.

Videreutvikling av det indre marked

Gjennom EØS-avtalen er vi en fullverdig deltager i det indre marked og våre bedrifter kan konkurrere på de samme vilkårene som bedrifter fra EU-land. Dette gjelder likevel ikke for handel med sjømat- og landbruksprodukter som er regulert i egne protokoller til EØS-avtalen. Det veterinære regelverket er imidlertid felles med EU og er integrert i EØS-avtalen. Felles selskapsrettslige regler gir mulighet for etablering i og tilgang til det indre marked. Felles regelverk for offentlig støtte og offentlige anskaffelser og konkurranse, kombinert med felles standarder og krav til varer og tjenester og lik håndheving av reglene, sikrer like konkurransevilkår og nødvendig forutsigbarhet for næringslivet. Norske borgere nyter godene av et større hjemmemarked, samt mulighetene til å bo, jobbe og studere i hele EØS-området.

Norge ønsker, sammen med EØS/Efta-landene, å være en aktiv bidragsyter i arbeidet med utviklingen av det indre marked. Vi har i denne forbindelse overlevert en formell EØS/Efta-kommentar, om prioriteringer for det indre marked, som et innspill til den nye Kommissjonen.

I denne kommentaren har vi blant annet lagt vekt på viktigheten av gjennomføring og håndheving av regelverk, videreutvikling av det indre marked for tjenester, digitalisering, bærekraft, konkurransepolitikk og bekjempelse av arbeidslivskriminalitet. Kommentaren går også inn på ulike sektorer som er viktige for Norge, eksempelvis energi og transport. Norge vil sammen med EØS/Efta-landene følge opp kommentaren overfor EU. EØS-avtalen er viktig for Norge, norske arbeidsplasser og norske borgere. Regjeringen vil derfor i 2020 fortsette å hegne om EØS-avtalen, og gjennom målrettet og systematisk arbeid sikre at avtalen fortsetter å fungere godt. Det tjener både Norge og EU.

Regjeringen vil medvirke til at nytt EU/EØS-regelverk er i tråd med norske interesser og prioriteringer. Norge vil utnytte mulighetene som finnes for tidlig medvirkning overfor EU og bruke det nettverket som norske aktører har med europeiske samarbeidspartnere.

Et sentralt element i EØS-avtalen er at den er dynamisk, og at nytt relevant EU-regelverk tas inn i avtalen slik at det er likt regelverk i hele EØS-området. Sen innlemmelse av nytt regelverk i EØS-avtalen skaper usikkerhet og merarbeid for berørte parter.

Regjeringen har intensivert innsatsen for å redusere det såkalte etterslepet i samarbeid med våre EØS/Efta-partnere og EU, og vi vil fortsette dette arbeidet i 2020. Særlig vil dette gjelde regelverk for finansmarkedene. I en periode bygget det seg opp et stort etterslep som følge av langvarige forhandlinger om hvordan de nye finanstillsynene i

EU skulle innlemmes i EØS-avtalen. I tillegg har EU vedtatt et stort antall omfattende rettsakter på området. Det følger av EØS-avtalens natur at det vil være en viss forsinkelse i innlemmelse. Det har den siste tiden vært et tett og godt samarbeid mellom EØS/Efta-landene og EU om å redusere etterslepet. Det har resultert i fremdrift og høyere innlemmelsestakt i EØS-avtalen i løpet av 2019. Regjeringen legger vekt på å fortsette den tette dialogen og arbeide for videre nedgang i etterslepet i 2020.

EU og Norge har felles interesse av å forsvare og utvikle det internasjonale handelssystemet. Vi ønsker å bevare og styrke det globale handelsregelverket og vil samarbeide med EU om dette, blant annet i Verdens handelsorganisasjon.

Regjeringen er opptatt av at Storbritannias uttrekken av EU ikke skal få negative konsekvenser for samarbeidet i det indre marked, som Norge er en del av. Samtidig er det en norsk ambisjon at vårt samarbeid med Storbritannia videreføres i størst mulig grad.

Norges forhold til EU endres ikke av brexit. Etter britenes uttrekken av EU må det derimot etableres nye avtaler for Norges langsiktige forhold til Storbritannia som så langt som mulig bevarer dagens tette økonomiske bånd. Regjeringen vil igangsette forhandlinger med Storbritannia om en frihandelsavtale så snart Storbritannia er rede.

Norge vil fortsatt være bundet av våre EØS-forpliktelser. Våre forhandlinger med Storbritannia må derfor ta hensyn til de fremtidige løsninger som EU og Storbritannia forhandler frem. Dette gjelder særlig på de områder der det er relevant ut fra vår deltakelse i det indre marked. Dialogen med både EU og Storbritannia om dette er en hovedprioritet i 2020.

Om lag to tredeler av norsk sjømateksport går til EU. Sjømatnæringen møter fortsatt høye tollbarrierer på viktige produkter, tolleskalering ved bearbeiding av produkter og et komplisert system for importkvoter. Selv om EU er det desidert største markedet for sjømat, virker høye tollsatser på enkelte fiskeslag og på bearbejdede

produkter begrensende på handelen med EU og muligheten til å bearbeide produkter i Norge. Regjeringen vil derfor gi økt prioritet til arbeidet for å sikre frihandel for sjømat til EU-markedet.

Fritt varebytte er en viktig del av det indre marked. Kommisjonen har lagt frem forslag som endrer gjeldende regelverk om markeds-tilsyn og prinsippet om gjensidig godkjenning av varer (kalt varepakken). Målet er å styrke allerede gjeldende prinsipper, for å gjøre det enklere for bedriftene å selge sine varer i andre EØS-land uten å måtte foreta nasjonale tilpasninger, samtidig som forbrukerne skal ha tillit til at varene de kjøper er trygge. Norge vil i 2020 fortsette å følge opp forslagene til nytt regelverk, som er foreslått å tre i kraft i EU i april 2020.

Flere av forslagene i EUs regelverkspakke på vegområdet – den såkalte mobilitetspakken – berører norske interesser i stor grad. Dette gjelder blant annet revisjon av reglene om vegprising og endring av reglene for markedsadgang og kabotasje. Regjeringen vil bidra til ryddige konkurranseforhold innen transportnæringen, og arbeider aktivt mot liberalisering av kabotasjereguleringen. Det ble startet opp trilogforhandlinger i oktober 2019, og det ble oppnådd et foreløpig kompromiss på den sosiale delen av mobilitetspakke 1 den 12. desember 2019. Kompromissteksten vil måtte godkjennes av institusjonene. Det er positivt at triloggen har ført fram til enighet, men kompromisset må granskes nærmere før endelig norsk posisjon kan presenteres.

På jernbaneområdet fortsetter arbeidet med å forberede nasjonal gjennomføring av de fem rettsaktene i EUs fjerde jernbanepakke, med sikte på å fremme en lov- og samtykkeproposisjon til Stortinget vinteren/våren 2020. Dette er avhengig av tilstrekkelig fremdrift i EØS/EFTA og på EU-siden.

Regjeringen vil i 2020 søke et tett samarbeid med EU om å fremme forbrukervern i den digitale økonomien.

EU har nylig vedtatt nytt dyrehelsesregelverk, nytt regelverk for offentlig kontroll på

matområdet og nytt økologiregelverk. Regjeringen deltar aktivt i Kommisjonens arbeid med å utarbeide gjennomføringsregelverk for de tre regelverkene. Regjeringen vil også følge den igangsatte evalueringen av regelverket for plantevernmidler og plantevernmiddelrester. Det tas også sikte på aktiv deltakelse i arbeidet med bedre merking av mat og med bærekraftige matsystemer («From Farm to Fork»), i tråd med EUs signal om økt satsing på disse områdene. Videre vil revisjon av drikkevannsdirektivet gi oppmerksomhet i år.

Luftfarten har de senere år vært preget av kapasitetsproblemer i luftrommet og forsinkelser for brukerne. Samtidig øker presset på bruk av luftrommet også fra nye brukere. EU har satt i gang et arbeid for å møte utfordringene innen luftfarten. Det er blant annet lagt frem initiativer som kan reise spørsmål om sentralisering av oppgaver knyttet til styring av lufttrafikken og suverenitetsavståelse i den forbindelse. Regjeringen vil arbeide for at norske interesser og behov ivaretas i utviklingen av endrede og nye rammer for luftfarten.

Kommisjonen igangsatte i 2019 arbeidet med å revidere store deler av EUs støtteregelverk. Regjeringen vil i 2020 følge og gi innspill til revisjonen av EUs støtteregelverk, inkludert regionalstøtte og gruppeunntak, gjennom dialog med Kommisjonen og EUs medlemsland. Dagens regelverk er godt tilpasset norske regionale utfordringer, og sikrer at ordningen med investeringsstøtte rettet mot distrikter og ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift kan opprettholdes. Det er et mål at disse kan videreføres når regelverket revideres.

Regjeringen vil i 2020 fortsette å støtte EUs innsats for å motvirke skatteomgåelse og uthuling av skattegrunnlaget. Vi vil videre følge EUs arbeid med å fremme effektiv og riktig beskatning av foretak som tilbyr digitale tjenester i det indre marked. Vi vil dessuten følge med på EUs arbeid med en modernisering av rammene for energibeskatning som nå pågår som ledd i arbeidet med «European Green Deal». Selv om EUs sekundærlovgivning på skatteområdet ikke

er en del av EØS-avtalen, danner EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelse og forbudet mot offentlig støtte rammer for hvordan norsk skatte-lovgivning kan utformes.

Regjeringen vil også utforske mulighetene for bilaterale forhandlinger om utvidet administrativt samarbeid med EU i skattesaker. Norge har allerede inngått en avtale med EU om administrativt samarbeid for å bekjempe unndragelse av merverdiavgift. Dette har ført til at Norge nå deltar på lik linje med EUs medlemsstater i Eurofisc-nettverket. Lignende administrativt samarbeid kan være aktuelt på området direkte skatt. Et utvalg som i juli 2018 leverte sin offentlige utredning om skatterådgi-vers taushets- og opplysningsplikt, foreslår at Norge skal legge seg nært opp til EUs regler om opplysningsplikt for skatterådgi-vere. EUs regler innebærer at de innrapporterte opplysningene skal utveksles automatisk mellom medlemslandene. Det kan derfor være interessant å vurdere mulighetene for utveksling av slik informasjon også mellom Norge og EU.

Sikre og effektive kapital- og finansmarkeder

Norsk finansnæring er viktig for kapitaltilgangen til norsk næringsliv. EØS-avtalen sikrer at vår finansnæring er en integrert del av EUs indre marked, og at norske myndigheter kan delta i felleseuropeisk tilsyn og regelverksutvikling. Det bidrar til å forenkle tilgangen til kapital for norske bedrifter, og styrker norske myndigheters evne til å føre tilsyn med institusjoner som opererer grensekryssende.

Etter finanskrisen i 2008 og 2009 har antallet regelverkstiltak på finansområdet fra Kommisjonen økt markant. EU vil også i de kommende årene gjennomføre evalueringer og revisjoner av sentrale deler av det regelverket som allerede er vedtatt. Det gjelder eksempelvis på bank-siden med oppfølging av anbefalinger fra

Baselkomiteen, og på verdipapirsiden hvor man analyserer effektene av verdipapirregelverket som trådte i kraft i EU i 2018. Tilsvarende gjennomføres også blant annet virkningsanalyser av forsikrings- og fondsregelverket som er vedtatt i løpet av de siste årene.

De fleste av regelverksforslagene fra den forrige Kommisjonen er vedtatt i EU, men enkelte viktige forslag gjenstår. Dette omfatter blant annet deler av regelverkspakken som ble lansert for å redusere antallet misligholdte lån i europeiske banker, forslag om et nytt krisehåndteringsregelverk for sentrale motparter, forslag til regulering av folkefinansieringsplattformer og forslag til en taksonomi for klassifisering av bærekraftige investeringer. Den nye Kommisjonen, som tiltrådte 1. desember 2019, er ventet å legge frem nye regelverksinitiativer i 2020. Det gjelder blant annet på hvitvaskingsområdet (for å styrke det felles-europeiske arbeidet for å hindre hvitvasking og terrorfinansiering), arbeidet med å ferdigstille bankunionen, nye forslag for å følge opp Basel-komiteen og styrke bankenes soliditet, nye forslag for å styrke kapitalmarkedsunionen og evnen til grensekryssende finansiering, og tiltak for å støtte opp finansieringsmekanismene som er ment å understøtte Kommisjonens «European Green Deal».

Regjeringen følger utviklingen og vil søke aktiv medvirkning og utarbeide posisjoner for å ivareta norske interesser. Et viktig prinsipp som vil fremheves er at lik risiko bør reguleres likt. Det er viktig for å unngå at det bygger seg opp bobler av risiko i enkeltsektorer, og for at lik type virksomhet følger de samme regulatoriske prinsippene.

Regjeringen legger vekt på finansiell stabilitet. Finansiell stabilitet og evnen til økonomisk vekst henger tett sammen. Vi vil overfor EU påpeke nødvendigheten av nasjonal fleksibilitet i utarbeidelse av regelverk og krav, inkludert krav til egenkapital og likviditet, slik at de nasjonale kravene i noen grad kan tilpasses den økonomiske situasjonen i det enkelte land.

Vern av personer som varsler om misligheter og lovbrudd

EU vedtok høsten 2019 et direktiv om vern av personer som varsler om brudd på visse deler av EU-lovgivningen. Formålet er å bedre håndhevingen av EU-retten og EUs politikk innenfor spesifikke områder ved å fastsette visse felles minimumsstandarder som sikrer et høyt beskyttelsesnivå for varslere. Direktivet gjelder varsling om brudd innenfor 10 konkrete områder: Offentlige innkjøp, finansielle tjenester samt forebygging av hvitvasking og finansiering av terrorisme, produktsikkerhet, transportsikkerhet, miljøvern, strålevern og atomsikkerhet, matsikkerhet og dyrevern, folkehelse, forbrukervern og personvern.

Direktivet oppstiller bl.a. krav om å etablere interne varslingskanaler og -rutiner for mottakelse, registrering og oppfølging av interne varsler og plikt om å etablere eksterne varslingskanaler. Det pålegger også medlemsstatene å forby enhver form for gjengjeldelse mot den som varsler iht. direktivet. Medlemsstatene har en frist på to år for gjennomføring av direktivet. Regjeringen følger saken og arbeider med å vurdere de ulike sidene av direktivet, herunder spørsmålet om EØS-relevans og konsekvenser for norsk rett.

Ordnet arbeidsliv

Det skal være enkelt for EØS-borgere å søke jobb og investere i Norge, og tilsvarende for nordmenn i de andre EØS-landene. Fri bevegelighet i hele EØS-området er grunnleggende positivt for norsk økonomi.

Regjeringen støtter målsettingene i EUs sosiale søyle om like muligheter og lik adgang til arbeidsmarkedet, gode og rettferdige arbeidsvilkår, sosial trygghet og inkludering.

Regjeringens mål er å sikre at nytt og oppdatert regelverk er forenlig med det norske treparts-samarbeidet og den norske velferdsmodellen. I sine politiske retningslinjer sier Ursula von der Leyen at hun som leder av Kommisjonen vil legge frem en handlingsplan for å gjennomføre den sosiale søylen.

Som ledd i dette vil Kommisjonen legge fram et initiativ for å sikre at alle arbeidstakere har en rettferdig minstelønn. Dette kan oppnås enten gjennom kollektive avtaler, eller gjennom lovregulert minstelønn, avhengig av hva som er tradisjonen i det enkelte land. Verken partene i arbeidslivet eller myndighetene ønsker regler som griper inn i lønnsdannelsen i Norge. Regjeringen har nær kontakt med partene i arbeidslivet om saken, og vil fremme norske synspunkter overfor EUs institusjoner og medlemsland.

Grensekryssende arbeidslivskriminalitet i form av svart arbeid og andre lovbrudd er ikke forenlig med et ordnet og velfungerende arbeidsliv. Regjeringen tok høsten 2017 et initiativ overfor EU for å styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet på europeisk nivå. Dette er fulgt opp i politisk dialog med EU og medlemslandene. Initiativet vil bli videre fulgt opp i konkrete samarbeidsprosjekter og gjennom norsk deltakelse i det europeiske arbeidsmarkedsbyrået (ELA).

Det europeiske arbeidsmarkedsbyrået ble besluttet etablert i juni 2019. Formålet er å bidra til å sikre rettferdig arbeidsmobilitet i det indre marked, og å bidra til effektiv anvendelse og håndheving av EU-rett på arbeidsmobilitetsområdet og knyttet til trygdekoordinering. ELA skal likevel ikke gripe inn i medlemslandenes kompetanse og partenes autonomi. ELA er et samarbeidsorgan, og skal bl.a. bidra til samarbeid og informasjonsutveksling samt støtte felles tilsyn mellom landene, herunder bidra til å bekjempe svart/uformelt arbeid. Norge deltar allerede aktivt på de samarbeidsarenaer som vil inngå i arbeidsmarkedsbyrået. I statsbudsjettet 2020 er det satt av midler til norsk deltakelse i ELA og til Arbeidstilsynets oppfølging.

Regjeringen lanserte fondet for anstendig arbeidsliv under EØS-midlene i 2018, og til nå er 46 prosjekter finansiert i 14 land. Det er til sammen satt av ca. 150 mill. kroner over en periode på 7 år til anstendig arbeid og bekjempelse av arbeidslivskriminalitet under EØS-finansieringsordningene 2014–2021.

Arbeidstilsynet har samarbeidsavtaler med en rekke land og gjennomfører et operativt samarbeid med arbeidstilsynene i Estland, Latvia, Litauen, Bulgaria og Romania. Formålet er å styrke samarbeidet om konkrete tilsynssaker og dele kunnskap om god praksis. Tiltakene finansieres gjennom EØS-midlene. Gjennom deltakelsen i EU-programmet om sysselsetting og sosial innovasjon (EaSI) har arbeidstilsynene i de nordiske landene, Estland og Latvia fått økonomisk støtte til et samarbeid om å utvikle informasjon og kunnskap om innsats mot arbeidslivskriminalitet.

Regjeringen arbeider for at regelverket på vegtransportområdet utformes slik at det reduserer mulighetene for misbruk og svindel knyttet til sosiale rettigheter og trafikksikkerhet. Norske myndigheter følger blant annet opp arbeidet via «Road Alliance». Norske myndigheter vil videre arbeide for å styrke samhandlingen med kontrollmyndigheter i andre EU-land. Deltakelse i organisasjonen «Euro Control Route» kan være et aktuelt alternativ for økt samhandling, og vil sonderes videre i 2020.

Regjeringen vil søke å påvirke beslutningsprosessen i EU når det gjelder endringer i regelverket om trygdekoordinering, slik at det blir mulig å begrense eksport av visse trygdeytelser gjennom indeksering eller kostnadsjustering.

Arbeids- og velferdsetaten (Nav) har over tid hatt en feilaktig tolking av artikkel 21 i trygdeforordningen. Etter folketrygdloven kan korttidstytelser (sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger) normalt ikke utbetales til personer som oppholder seg utenfor Norge. I sin praksis har det feilaktig vært lagt til grunn at dette også gjelder ved midlertidige opphold i annet EØS-land for personer bosatt i Norge. Det

følger av trygdeforordningen og rettspraksis i tilknytning til denne, at man ikke kan stanse utbetalinger av slike kontantytelser bare med den begrunnelse at mottakeren bor eller oppholder seg i et annet EØS-land enn det landet som utbetaler ytelsen. Regjeringen har satt ned et utvalg for å få gjennomført en grundig og fullstendig gjennomgang av saken, med sikte på å avdekke hvordan feilen har kunnet skje og pågå over så lang tid. Utvalget skal levere sin rapport innen 1. juni 2020.

Ungdomsledighet og fattigdomsbekjempelse er prioriterte områder for EØS-midlene, og det er etablert et eget fond for å motvirke ungdomsledighet for mottakerlandene, samt Spania, Italia og Irland. Prosjektene ble igangsatt høsten 2018. I tillegg er det etablert et separat fond for regionalt samarbeid under EØS-midlene. Søknader om finansiering under dette fondet ble valgt ut i januar 2020.

Fremtidsrettet næringsliv

Næringspolitikkenes mål er størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer. Ressursene må brukes der de skaper størst verdier. Det gir grunnlag for høy velferd. Med en verden som er i kontinuerlig utvikling gjør god evne til omstilling og innovasjon oss i stand til å tilpasse oss endringer og skape forandring. Samtidig øker det vår konkurransekraft.

Omstillingen til et grønnere, smartere og mer nyskapende samfunn krever oppfinnsomhet, kunnskap og evne til å tenke nytt. Regjeringen ser samarbeidet med EU om utdanning, forskning og innovasjon som viktig for å lykkes. Samarbeidet gir norsk næringsliv og norske utdannings-, forsknings- og innovasjonsmiljøer tilgang på kunnskap, data og forskningsinfrastruktur som ikke er tilgjengelig i Norge. Utdanning, forskning og innovasjon vil være sentrale verktøy for å oppfylle Kommisjonens prioriteringer om det grønne skiftet, økt konkurransekraft og sosial inkludering.

Det norske påvirknings- og medvirkningsarbeidet opp mot europeiske prosesser på forsknings- og utdanningsfeltet vil fortsette i 2020. Både rammeprogrammet for forskning og innovasjon, Horisont Europa, og rammeprogrammet for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, Erasmus +, skal etter planen ferdigstilles det kommende året. Effektivt påvirkningsarbeid blir viktig for å sikre at programmene får en utforming som er relevant for norske aktører.

Forslaget til EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont Europa, ble lagt frem av Kommisjonen i juni 2018. Regjeringen har gitt flere innspill til arbeidet med å utforme Horisont Europa, slik at rammeprogrammet blir mest mulig i tråd med norske interesser og prioriteringer, samtidig som det gir europeisk merverdi. Regjeringen har jobbet aktivt for å sikre norske miljøers deltakelse i Horisont Europa, med grunnlag i bestemmelsene i EØS-avtalen, og har blant annet understreket at forskning og innovasjon knyttet til hav, karbonfangst og -lagring og hydrogen bør prioriteres sterkere i det neste rammeprogrammet. Også EUs pågående arbeid med revisjon av regelverket for offentlig støtte vil ha et betydelig fokus på forskning, utvikling og innovasjon. Regjeringen vil fortsette arbeidet med denne prosessen i 2020.

Kommisjonen la i mai 2018 frem sitt forslag til EUs neste program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, Erasmus+. Programmet er i stor grad en videreføring av dagens Erasmus+-program. Deltakelse i Erasmus+ gir norske aktører tilgang til et omfattende nettverk av samarbeidspartnere av høy kvalitet, inkludert fra arbeidslivet, og til den globale kunnskapsproduksjonen. Dette bidrar til å styrke kvaliteten, relevansen og attraktiviteten til det norske utdanningssystemet.

Det er positivt at hovedfokuset i det nye rammeprogrammet fremdeles vil ligge på mobilitet, og at programmet blir mer inkluderende og fleksibelt. Regjeringen har gitt flere innspill til arbeidet med det nye Erasmus+-programmet, og forslaget til det nye rammeprogrammet er i stor grad i tråd med norske interesser og prioriteringer. Det er

bl.a. spilt inn at det bør være en tettere kobling mellom Erasmus+ og Horisont Europa, en tydeligere prioritering av barnehageområdet og større fleksibilitet i mobilitetsordningene.

Regjeringen vil i 2020 fortsatt medvirke til den videre utformingen av det neste Erasmus+-programmet. Fra norsk side oppfatter vi at kommisjonspresident Ursula von der Leyens hovedprioriteringer stemmer godt overens både med norske interesser og med prioriteringer og føringer i de nye rammeprogrammene. Regjeringen har ikke besluttet norsk deltakelse i neste programperiode.

Norge kommer også til å delta aktivt i innspillprosesser til Rådet som nå er i ferd med å utarbeide en ny strategi for det europeiske forskningsområdet (ERA). En viktig målsetting med dagens ERA har vært fri bevegelse for forskere, kunnskap og teknologi. Denne målsettingen blir sannsynligvis videreført, samtidig som perspektivet utvides til også å omfatte innovasjon og utdanning. Norge deltar aktivt også i denne prosessen.

Forskning, innovasjon, utdanning og konkurransekraft er prioriterte områder i neste finansieringsperiode av EØS-midlene – hvor om lag 7 milliarder kroner kan benyttes over en syvårsperiode. Midlene er et viktig virkemiddel i norsk europapolitikk og gir norske aktører muligheten til europeisk samarbeid og mobilitet.

Blå muligheter

EUs neste langtidsbudsjett for perioden 2021–27 vil ha en rekke havaktiviteter, bl.a. i form av satser på blå vekst og grønn skipsfart innenfor rammen av Horisont Europa. I tillegg anses EUs integrerte maritime politikk som et viktig ledd i den nye Kommisjonens ambisjon om å bygge et bærekraftig Europa. Dette tilsier at norske havdepartementer følger prosessene tett og gir innspill om norske posisjoner der relevant.

Regjeringen vil fortsette samarbeidet med EU for å fremme økt kunnskap om havet og bærekraftig

verdiskaping i havnæringene. I rammen av den etablerte havdialogen med Kommisjonen vil det fortsatt finne sted jevnlig informasjonsutveksling mellom Kommisjonen og Norge. Norge vil også delta på EUs «Maritime Day» i Irland i mai 2020.

Under EØS-finansieringsordningene for perioden 2014–2021 er bærekraftig blå vekst et viktig område. Potensialet for midler til blå vekst og blå prosjekter under EØS-finansieringsordningen i denne perioden er anslått til om lag 900 mill. kr.

Ny forordning om harmoniserte regler for hvordan fartøy skal avgi informasjon ved havneanløp («European Maritime Single Window», EMSW) ble vedtatt den 20. juni 2019. Norge har allerede et velfungerende nasjonalt system for meldeplikter fra fartøy. Regjeringen arbeider i det videre implementeringsarbeidet for at norske interesser vil bli ivaretatt i størst mulig grad i en ny felles EU-løsning, dette for å unngå at Norge får et mer omfattende og mindre brukervennlig system enn det vi har i dag.

Digitalisering og elektronisk kommunikasjon

Regjeringen vil i 2020 fortsette arbeidet med å følge opp EUs strategi for et digitalt indre marked (DSM) inntil denne blir erstattet med EUs nye strategi etter 2020. Regjeringen følger prosessen tett, og vil medvirke i utformingen av den nye strategien. Regjeringen vil også samarbeide tett med EU om å utforme nytt regelverk og rammevilkår for fremtidsrettede teknologier, inkludert kunstig intelligens og blokkjede-teknologi.

Regjeringen vil fortsette å følge opp EUs program for grensekryssende elektroniske tjenester («CEF Telecom» og ISA2), i tråd med den nasjonale strategien som Direktoratet for forvaltning og ikt (Difi) og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utarbeidet for dette arbeidet. Regjeringen vurderer også deltakelse i EUs foreslåtte «Digital Europe Programme» (DEP) som skal gjelde fra 2021 til 2027, og har gitt innspill til EUs arbeid med utforming av programmet.

Programmet bygger på DSM-strategien og skal understøtte digital transformasjon i bred forstand. EU-programmene CEF Telecom og ISA2 løper ut i 2020 og hovedelementene fra disse programmene blir videreført som del av DEP.

Et nytt og framtidsrettet felleseuropeisk rammeverk for elektronisk kommunikasjon (ekomkodeksen), sammen med en ny forordning om opprettelsen av Berec («Body of European Regulators for Electronic Communications»), er vedtatt i EU. Ekomkodeksen innebærer en modernisering av dagens regelverk og skal stimulere konkurransen som driver for investeringer, bidra til utbredt tilgang til og bruk av høyhastighetsnett i hele EU, styrke det indre marked og styrke forbrukerrettigheter.

Det felleseuropeiske rammeverket for elektronisk kommunikasjon danner grunnlaget for vår nasjonale regulering på ekomområdet. Medlemslandene skal innen utgangen av 2020 gjennomføre det nye regelverket i nasjonal rett. Regjeringen vil arbeide for en rask og effektiv innlemming av det nye regelverket i EØS-avtalen, samtidig som vi fra norsk side vil arbeide for å sikre Norge en tilfredsstillende deltakelse i BEREC. Arbeidet med å gjennomføre det nye regelverket i nasjonal rett gjennom en revisjon av ekomloven med tilhørende forskrifter startet i 2019 og vil fortsette i 2020.

Regjeringen vil følge opp forslag til regelverk som skal sikre at data som ikke kan knyttes til enkeltpersoner skal kunne lagres og behandles fritt i EU/EØS, Kommisjonens handlingsplan for digitalisering av offentlige tjenester, samt revisjon av EUs regelverk for videre bruk av offentlige data (PSI-direktivet). Norge er blant foregangslandene når det gjelder deling av data som ikke kan knyttes til enkeltpersoner, og ved foretaksregistrering og digital dialog med næringslivet. Vi har derfor erfaringer som etterspørres av EU. Regjeringen vil også prioritere internasjonalt samarbeid for å bedre personvernet i den digitale verden.

Delingsøkonomien og digitale plattformer gir nye muligheter. Samtidig er det et behov for

regulering for å sikre like og konkurransedyktige rammevilkår og et godt forbrukervern. Det er viktig at regelverk på dette området tilpasses den teknologiske utviklingen for å møte konkurransen fra blant annet USA og Kina. Regjeringen vil også i 2020 følge opp spørsmål knyttet til delingsøkonomien i vår dialog med EU.

Kommisjonen arbeider med å etablere et felleseuropeisk regelverk for bruk av droner. Ambisjonen er å stimulere til økonomisk vekst og nye arbeidsplasser i flere samfunnssektorer. I tillegg vil det kunne bidra til effektivisering av transport og innhenting av data. Regjeringen vil, i tråd med sin dronestrategi, fortsette å bidra aktivt i utformingen av det felleseuropeiske regelverket for droner i 2020.

Kultur, kreativ næring og urban utvikling

Kulturell og kreativ næring bidrar til både innovasjon, økonomisk vekst og sysselsetting. Regjeringen er opptatt av at denne næringen skal utvikle seg, vokse og eksportere mer. Samtidig må vi sikre at de som skaper innhold får betalt for bruken gjennom å beskytte opphavsretten, slik at det er trygt å investere i utviklingen av kunst og kulturprodukter. Regjeringen vil følge EUs arbeid på dette området gjennom dialog med EUs institusjoner, vår deltakelse i EUs kulturprogram og Norges nasjonale eksperter i Kommisjonen. Fra 2020 vil Norge også ha en kulturråd ved Norges faste delegasjon til EU i Brussel.

Norge støtter, og er engasjert i, EUs arbeid med å få urbane spørsmål opp på den politiske dagsorden. Oslo ble utpekt som europeisk miljøhovedstad i 2019. EU har flere by-programmer, og Norge deltar i mange av disse. Et av dem er «Urban Agenda», der norske byer deltar i brede partnerskap om sirkulær økonomi (Oslo), klimatilpasning (Trondheim), offentlige anskaffelser (Larvik), samt bærekraftig arealbruk og naturbaserte løsninger (Stavanger). I 2018 ble det opprettet partnerskap innenfor sikkerhet på offentlige plasser og kulturminner. Det vurderes

deltakelse fra flere norske byer. Norge deltar også i et forsknings- og innovasjonssamarbeid som er etablert for å svare på de store samfunnsutfordringene som byer i Europa står overfor.

Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene

gjennom regionalt samarbeid. Norsk deltakelse i Interreg er vår viktigste inngangsport til EUs regionalpolitikk og et viktig instrument for å løse felles lokale og regionale utfordringer på tvers av landegrensene. Regjeringen vil i god tid før 2021 ta stilling til hvilke programmer under Interreg Norge skal delta i.

Et ansvarlig Europa

Regjeringen vil bidra til en bærekraftig, langsiktig og solidarisk politikk på europeisk nivå for å møte felles utfordringer knyttet til migrasjon, klimaendringer og ressursforvaltning.

Helhetlig migrasjonspolitik

Regjeringen vil bidra til en felleseuropeisk og helhetlig migrasjonspolitik, som omfatter et bredt spekter av virkemidler, for å møte utfordringene med irregulær migrasjon og høye asylankomster.

EUs felleseuropeiske asylsystem («Common European Asylum System», CEAS) er ikke Schengen-regelverk og således ikke en del av Norges tilknytningsavtale til Schengen-samarbeidet. Norge har egne tilknytningsavtaler til Dublin-samarbeidet. Vi deltar ikke i EUs formelle diskusjoner om et mer effektivt Dublin-samarbeid. Vi vil likevel fortsette å følge diskusjonene tett og søke å bidra konstruktivt i uformelle sammenhenger, i tråd med norske interesser. Vi vil også følge arbeidet med reform av de øvrige delene av CEAS tett i 2020, særlig det som knytter seg til Det europeiske asylbyrået (EASO/EUAA).

I påvente av enighet om et reformert europeisk asylsystem, arbeides det for midlertidige løsninger for migranter som tas om bord i fartøy til havs underveis mot Europa. Fire europeiske land ble enige om en midlertidig løsning for ilandsetting og fordeling av migranter reddet i det sentrale Middelhavet september 2019. Regjeringen vil kunne vurdere å slutte seg til en løsning som kan anses som felleseuropeisk, og som ikke stimulerer flere migranter i Nord-Afrika til å sette ut på en farefull ferd på havet. Regjeringen vil i 2020 følge de europeiske løsningsdiskusjonene

og er innstilt på å bidra til ordninger som har bred tilslutning blant europeiske land, og som ikke har en klar tiltrekningseffekt.

Norge vil fortsatt bistå land som har et særlig migrasjonspress, blant annet gjennom å sende eksperter til operasjoner i regi av EASO og delta i byråets øvrige arbeid. Regjeringen ønsker å videreføre bruken av EØS-midler på asyl- og migrasjonsfeltet i Hellas, og vil også bruke disse midlene i Kypros, Romania og Bulgaria. I Hellas vil Norge bl.a. bidra til å styrke kapasiteten til å gi gode tilbud til enslige mindreårige asylsøkere.

Norske myndigheter vil delta i videreutviklingen av visumsamarbeidet. Visumforordningen er blitt revidert og skal anvendes fra 1. februar 2020. Norge har implementert de nødvendige endringene i utlendingsforskriften. Trilogforhandlingene om forslaget til revidering av visuminformasjonsystemet (VIS) startet opp i oktober 2019. Dette ses i sammenheng med interoperabilitetsarbeidet som pågår, hvor det tas sikte på å lette kommunikasjon mellom en rekke av systemene som brukes innen politisamarbeid, migrasjon og grensekontroll.

Retur av personer uten lovlig opphold er en sentral og nødvendig del av en helhetlig migrasjonspolitik, og er et prioritert område for regjeringen. Det er avgjørende både for et velfungerende asylinstitutt og regulert innvandring at mennesker som ikke har et beskyttelsesbehov, eller annet lovlig oppholdsgrunnlag i Europa, returnerer til sine hjemland.

Regjeringen vil ivareta Norges ansvar for å kontrollere vår del av den felles yttergrensen i Schengen, og bidra til effektiv kontroll av andre deler av yttergrensen for å sikre at grensepasingen inn til Europa skjer i ordnede former.

Regjeringen tar sikte på å fortsette å bidra til tiltak organisert av Det europeiske grense og kystvaktbyrået (EBCG/Frontex).

Et styrket Frontex vil være et viktig bidrag til god forvaltning av Schengen-yttergrenser. Videre er styrkingen av mandatet til Frontex på returområdet viktig for å sikre en effektiv returpolitikk i hele Schengen-området. Norske myndigheter vil også fortsette å bidra til å videreutvikle felleseuropeiske prosedyrer og systemer for et mer effektivt retursamarbeid. Regjeringen støtter EUs tilnærming med å koble returarbeid til visumpolitikk, slik at manglende samarbeid om retur kan resultere i innstramninger i visumprosedurene i EU/Schengen-land.

EU har arbeidet aktivt for å inngå avtaler om retur og tilbakesendelse av personer som ikke har lovlig opphold i riket. Som en forenklet og mindre tidskrevende prosess enn formelle returavtaler, har EU de siste årene inngått ikke rettslig bindende praktiske prosedyrer for retur med enkelte land. Slik forenklet prosedyre («Standard Operating Procedures», SOP) er inngått med en rekke land. I avtalene EU inngår er det som regel med en klausul om at andre Schengen-assosierte land, dvs. Island, Liechtenstein, Norge og Sveits, kan inngå samme avtale. Prosedyrene har til hensikt å etablere effektive og transparente prosedyrer for identifikasjon og retur av personer uten lovlig opphold i landene. Dersom Norge anser det som ønskelig med avtale med land som EU har inngått en SOP med, kan vi avtale at samme prosedyrer ved retur og tilbaketakelse gjelder for oss og avtalelandet.

For å kunne møte migrasjonsutfordringene må vi også – sammen med andre europeiske land – ta tak i de grunnleggende årsakene til migrasjon. Samarbeid med opprinnelses- og transitland er viktig for å sikre at migrasjon skjer innenfor regulerte, trygge og lovlige kanaler. Menneskerettighetene gjelder for alle og vi skal rette oppmerksomheten særlig mot sårbare grupper.

Forebygging av irregulær migrasjon er et sentralt mål for et styrket migrasjonssamarbeid med opprinnelses- og transitland. Retur og

migrasjon skal inngå som en integrert og sentral del av det utenrikspolitiske og bistandsmessige forholdet med viktige opprinnelsesland. Dette er i tråd med tilnærmingen EU har på feltet og det er i Norges interesse å støtte opp om dette arbeidet. En sentral arena for Norge og Europas samarbeid med afrikanske land er Valletta-samarbeidet og samarbeidets tilknyttede prosesser, herunder Khartoum- og Rabat-prosessene. Flergiverfondet «EU Trust Fund» (EUTF) er samarbeidets finansielle instrument, som støtter kortsiktige og langsiktige tiltak for styrket migrasjonshåndtering og stabilisering, samt tiltak mot de grunnleggende årsakene til migrasjon. Norge sitter i fondets styre og deltar i alle styrende organer. Norge er femte største bilaterale giver til fondet. EUTF har i utgangspunktet en levetid frem til høsten 2020. Innen det må det tas stilling til hvordan arbeidet skal videreføres.

Norge vil ved bruk av den årlige kvoten for overføringsflyktninger bidra til den felleseuropeiske innsatsen med å gi vern og en varig løsning til flyktninger som ikke kan få det i sine nærområder, og vil arbeide for at flere land i Europa skal delta i dette gjenbosettingsarbeidet. Kommisjonen har foreslått en egen forordning for gjenbosettingsarbeidet, men det er så langt ikke oppnådd enighet om denne. Norge vil ikke være bundet av denne forordningen om den skulle tre i kraft, men kan velge å slutte seg til på frivillig grunnlag. Kommisjonen og EASO etablerte høsten 2019 et nytt nettverk for medlemsland og assosierte land knyttet til gjenbosetting og andre legale måter man kan ta imot flyktninger på. Dette vil være et nyttig forum for å diskutere problemstillinger på feltet som er spesifikke i en europeisk kontekst.

Norge er medlem av det europeiske integreringsnettverket (EIN). Samarbeidet skal styrke koordinering, samarbeid og utveksling av erfaringer i et bredt perspektiv, som blant annet omfatter arbeid, utdanning og likestilling. Norge vil også delta i det nyopprettede samarbeidet for erfaringsutveksling med europeiske land om migrasjon-, utvikling- og diasporaorganisasjoner.

Klima og energi

Det grønne skiftet – «European Green Deal» – er blant Kommisjonens toppsaker. Dette er en sektorovergrepene satsing som skal drives frem av første visepresident Frans Timmermans, som også fyller rollen som klimakommissær.

Norge har ambisiøse mål for å redusere klimagassutslippene og samarbeider tett med EU, som har en ledende rolle internasjonalt, for å få dette til.

I 2015 meldte både Norge og EU inn et mål til FN om å redusere klimagassutslippene med minst 40 prosent innen 2030 sammenlignet med utslippsnivået i 1990. I oktober 2019 inngikk EU, Norge og Island en avtale om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030. Avtalen med EU gir norsk klimapolitikk en forpliktende ramme, men Norge bestemmer selv hvordan vi skal nå vår forpliktelse.

Avtalen betyr at Norge deltar i EUs klimaregelverk i perioden 2021–2030 på like vilkår som EU-landene. Norge er fra før med i EUs kvotesystem for bedrifter, som setter et tak på de samlede europeiske utslippene fra industri, olje- og gassproduksjon. I tillegg skal Norge fra 2021 samarbeide med EU om utslippskutt fra transport, oppvarming av bygg, jordbruk, avfall og andre utslipp utenfor kvotesystemet. Regelverket om bokføring av utslipp og opptak fra skog- og arealbrukssektoren vil også gjelde for Norge i denne perioden.

Den 7. februar i år meldte Norge inn et forsterket norsk klimamål for 2030 til FN om å redusere utslippene fra 50 prosent og opp mot 55 prosent i 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Kommisjonen har varslet at de vil foreslå et forsterket klimamål for EU for 2030, som sannsynligvis vil vedtas i løpet av 2020. Regjeringen arbeider fortsatt for at EUs samlede ambisjonsnivå skal økes til 55 prosent reduksjon av klimagassutslipp innen 2030.

Kommisjonens visjon er at Europa skal bli verdens første klimanøytrale kontinent. I 2020 skal

det legges frem forslag til en klimalov som lover klimanøytralitet for EU i 2050. EUs ledere ble på Det europeiske råd i desember 2019 enige om klimanøytralitet i 2050. Polen la inn en reservasjon og landene kommer tilbake til saken i juni 2020. Norge er ikke del av EUs 2050-strategi, men vi samarbeider bredt med EU på sektorer som er viktige for den grønne omstillingen.

Norden har de beste forutsetninger for å gjøre en forskjell. I januar 2019 møttes de nordiske stats- og miljøministrene til et nordisk klimatoppmøte i Helsingfors, hvor de ble enige om sammen å forsterke ambisjonene på klimaområdet. Ambisjonen mot 2030 og 2050 er at Norden skal vise vei gjennom effektivt regionalt klima- og miljøsam arbeid.

Energiunionen er en samlebetegnelse for en rekke initiativer innenfor energi- og klimaområdet i EU. Målet til EU er at energiforsyningen skal være sikker, rimelig og klimavennlig. Regjeringen legger vekt på å videreutvikle det gode energisamarbeidet mellom Norge og EU om disse målsetningene.

Et velfungerende og effektivt energimarked, med tilstrekkelig infrastruktur og et forutsigbart juridisk rammeverk, er en forutsetning for forsyningssikkerhet og en effektiv klimapolitikk i Europa. Initiativ for å videreutvikle EUs indre gassmarked og bidra til økt forsyningssikkerhet blant medlemslandene – herunder nye gassinfrastrukturprosjekter – kan få betydning for norsk gasseksport og blir derfor fulgt tett. Klare signaler om gassens rolle er viktig for å sikre at Norge og andre eksportører foretar nødvendige investeringer slik at leveranseevnen opprettholdes.

I arbeidet med videreutviklingen av regelverket for elektrisitetens marked i Europa, har regjeringen lagt vekt på at prisene får anledning til å variere med tilbud, etterspørsel og knapphet på produksjon og overføringskapasitet. Regjeringen vektlegger også at markedsreguleringen skal begrenses til det mest nødvendige, og gi rom for fleksibilitet for

gjennomføring i tråd med ulike nasjonale sær-
trekk i energisektoren. «Ren energi-pakken»
(vinterpakken) inneholder en revisjon av for-
nybardirektivet, energieffektiviseringsdirek-
tivet, bygningsenergidirektivet og en ny rettsakt
om et styringssystem for energiunionen – i til-
legg til fire rettsakter for elektrisitetsmarkedet.
Rettsaktene vurderes på ordinær måte i EØS/
EFTA-prosessen.

Regjeringen vil i 2020 følge den videre utviklingen
av energiunionen tett, aktivt fremme norske
interesser i utviklingen av et velfungerende euro-
peisk energimarked og dele våre erfaringer med
det integrerte energimarkedet i Norden.

Mens norsk kraftsektor er nær utslippsfri, er
mange europeiske land i gang med å erstatte
kull og kjernekraft med fornybar energi. Omleg-
gingen av energiforsyningen i Europa gir Norge
muligheter til å bidra til mer klimavennlig energi-
produksjon og -bruk på kontinentet. Norges posi-
sjon som en av verdens ledende energinasjoner,
også innenfor fornybar energi, skal opprett-
holdes og videreutvikles.

Norge dekker omtrent en fjerdedel av EUs gass-
behov. Ved å erstatte kull med gass vil man kunne
få reduksjon i klimagassutslippene og bedre luft-
kvalitet lokalt. Mange land i EU har vedtatt å
fase ut kull fra kraftforsyningen. Gasskraft fun-
gerer også godt sammen med variabel fornybar
energi. De siste årene har hydrogen fått økt opp-
merksomhet i EU, og er blant annet på agen-
daen i EUs forskningsprogrammer. Hydrogen
kan produseres ved elektrolyse fra fornybar
strøm, men mesteparten av dagens hydrogen-
produksjon er basert på reformering av natur-
gass. Flere har pekt på muligheten for å konver-
tere naturgass til hydrogen i kombinasjon med
CO²-fangst og -lagring (CCS) som et tilnærmet
utslippsfritt alternativ. Dette er også omtalt i EUs
lavutslippsstrategi, og representerer en interes-
sant mulighet på lang sikt.

For norske energibedrifter er EU et svært sen-
tralt marked både når det gjelder investeringer
i, og leveranser til, nye prosjekter. Her brukes

blant annet norsk kompetanse fra offshore
olje- og gassvirksomhet i nye markeder som
havvind.

Gjennom EØS-midlene har vi et omfattende sam-
arbeid med en rekke EU-land, også på klima- og
energiområdet, hvor om lag 2 milliarder kroner
kan benyttes over en syvårs periode. Miljø-
direktoratet og Norges vassdrags- og energidirek-
torat er involvert i prosjekter i en rekke sentral-
europeiske land, blant annet knyttet til fornybar
energi, energieffektivisering, energiomlegging,
klimatilpasning og utslippsreducerende tiltak.

Regjeringen vil bidra til å utvikle teknologi for
fangst, transport og lagring av CO², og har ambi-
sjon om å realisere en kostnadseffektiv løsning for
fullskala CO²-håndteringsanlegg i Norge dersom en
slik løsning gir teknologiutvikling i et internasjonalt
perspektiv. Det er økende oppmerksomhet om
CCS i en rekke europeiske land, og fem CCS-pro-
sjekter står nå på Kommisjonens liste over priori-
terte infrastruktur-prosjekter i Europa. Et av disse
er «Northern Lights»-prosjektet, som Equinor, Shell
og Total står bak. Høsten 2019 signerte sju euro-
peiske selskaper avtaler (MoU-er) med «Northern
Lights» om utvikling av verdikjeder for CCS.

I løpet av det siste året har også en regulatorisk
barriere for CCS blitt fjernet, med et vedtak under
London-protokollen. Vedtaket tillater eksport
av CO² for geologisk lagring. Tidligere utgjorde
London-protokollen en barriere for transport av
CO² på tvers av landegrensene.

Norske myndigheter har en tett dialog med Kom-
misjonen om CCS, og jobber for å spre kunnskap
om teknologien i Europa.

Bærekraftig transport og luftfart

Transportsektoren er den største kilden til
ikke-kvotepliktige klimagassutslipp i Norge.
Regjeringen har en ambisjon om å halvere trans-
portsektorens utslipp innen 2030. Regjeringen

har satt flere måltall for nullutslippskjøretøy i 2025 og 2030. Blant annet skal alle nye personbiler og lette varebiler i 2025 være nullutslippskjøretøy. I 2025 skal også nye bybusser være nullutslippskjøretøy eller bruke biogass. Dette forutsetter utvikling av ny teknologi, og et viktig virkemiddel er EUs krav til bilprodusenter og arbeid med utslippsstandarder for personbiler, varebiler og tyngre kjøretøy som inkluderer CO². Regjeringen støtter disse og mener de vil kunne bidra til klimagassreduksjoner. I «European Green Deal» varsles revisjon av CO²-utslippsstandardene for personbiler og varebiler i 2021, samt ny EURO 7-standard for kjøretøy.

Regjeringen vil fortsette å legge til rette for nyskaping som fører til en grønnere transportsektor, slik som utvikling av autonome, elektriske og hydrogendrevne fartøy, samt landstrømanlegg. På dette området er Norge langt fremme og kan dermed bidra med våre erfaringer, og være en attraktiv samarbeidspartner for EU. Det er gitt økonomisk støtte fra EUs Horisont 2020-program til landstrømanlegg i Kristiansand havn og til et prosjekt for utvikling av elektrisk hurtigbåt på strekningen Stavanger-Hommersåk, samt til en hydrogenferge i Finnøy-sambandet utenfor Stavanger.

Luftfarten i Norge er kilde til både kvotepliktige og ikke-kvotepliktige klimagassutslipp. Regjeringen ønsker å legge til rette for null- og lavutslippsteknologi i luftfarten. Det vil derfor være naturlig å følge med på fremtidig utvikling i EU på disse områdene.

Regjeringen legger også til rette for utvikling og bruk av alternativt drivstoff som for eksempel elektrisitet, biodrivstoff og hydrogen, og la 1. juli 2019 frem Handlingsplan for infrastruktur for alternative drivstoff i transport. I handlingsplanen fremhever vi viktigheten av å kombinere offentlige virkemidler med markedsbaserte løsninger. Kommisjonen har varslet en revisjon av direktivet om infrastruktur for alternative drivstoff i transport i løpet av 2020, og vi vil fra norsk side følge nøye med på dette regelverksarbeidet.

Forvaltning av naturressurser

Regjeringen vil i samarbeid med EU videreføre en politikk som gir en god balanse mellom bærekraftig bruk og vern av ressursene, og som bidrar til rene hav og fortsatt bærekraftig utnyttelse av naturressurser. Det er positivt at EU utvikler en egen havpolitikk. Norge vil sammen med Kommisjonen bidra til å øke kunnskapen om, og betydningen av, havområdene blant EUs medlemsland.

Norge samarbeider med EU om forvaltning av felles fiskebestander og bekjempelse av ulovlig, uregulert og urapportert fiske. Fra norsk side er det en overordnet ambisjon å sikre et bærekraftig fiske som gir grunnlag for et høyt og stabilt utbytte fra fiskebestandene. Blant annet er EUs implementering av et landingspåbud i tråd med EUs felles fiskeripolitikk (CFP), samt revisjon av EUs kontrollforordning, viktige virkemidler av betydning for forvaltningen av våre felles fiskeribestander.

Storbritannias uttreden av EU innebærer at det må etableres et trepartssamarbeid mellom Norge, EU og Storbritannia om fiskebestander vi forvalter i fellesskap. De viktigste spørsmålene som må løses er en ny ordning for kvotebytte, opprettholdelse av gjensidig adgang til å fiske i hverandres soner på fellesbestander og fordeling av kvoter. Storbritannia må innlemmes på en god måte i samarbeidet om fellesbestandene i Nordsjøen, de pelagiske forhandlingene og relevante regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner. Dialogen med både EU og Storbritannia om dette er en hovedprioritet i 2020.

Norge har styrket havnestatskontrollen av sikkerhet og arbeidsmiljø på utenlandske fiskefartøy innen norsk jurisdiksjonsområde, og vi har tatt opp med EU på høyt nivå at det bør etableres et samarbeid om havnestatskontroll for å effektivisere kontrollen innen EU/EØS-området.

Regjeringen vil følge opp enigheten om en internasjonal avtale mot uregulert fiske i Polhavet og om styrket forskningssamarbeid. Avtalen er viktig for forvaltningen av havet rundt Nordpolen og bidrar til det globale arbeidet for å begrense uregulert fiske.

Norge vil også fortsette dialogen med EU for å fremheve viktigheten av arbeid mot grenseoverskridende organisert kriminalitet i den globale fiskeindustrien. Norges posisjon i dette spørsmålet må fremheves, og EU bør inviteres til dialog for å sikre at EU forstår både bakgrunn og mål med den norske politiske satsingen på dette feltet. Blant annet gjelder dette satsningen på «blå rettferd» («Blue Justice»). Her har Norge tatt initiativ til et globalt samarbeid for å bistå utviklingsland med å sikre rettferdig konkurranse i fiskeindustrien, ved å finne konkrete tiltak for å hindre markedet i å ty til ulovlige løsninger for egen fortjeneste.

Our Ocean-konferansen ble avholdt i Oslo i oktober 2019, og regjeringen vil særlig prioritere forberedelsene til FNs havkonferanse i 2020 i Portugal. Under EØS-finansieringsordningene for perioden 2014–2021 er bærekraftig blå vekst et område som er viktig, og Portugal er et av flere land hvor programmer er knyttet til hav. Norge og EU vurderer nå et samarbeid om å bygge et system for registrering og oppfylging av de frivillige forpliktelsene som landene og andre aktører legger frem i forkant av konferansene.

Arktis

EU har engasjert seg i spørsmål knyttet til Arktis. Regjeringen støtter EUs søknad om fast observatørstatus i Arktisk råd. EU er også en stor forskningsaktør i Arktis. EUs engasjement øker behovet for at Norge informerer bredt, og at vi bidrar til formidling om forholdene og mulighetene i de nordlige regionene av Europa blant EUs institusjoner og medlemsland. Vi legger særlig vekt på at disse regionene ikke er øde områder, men levende lokalsamfunn og byer med behov for bærekraftig næringsutvikling og gode levekår, og hvor Norge har lang erfaring med å forvalte

området på en måte som ivaretar både miljø-, sosiale og næringshensyn.

Norge støtter arbeidet i EUs «Arctic Stakeholder Forum», og forumets forslag til investeringsprioriteringer. Forumets arbeid er godt forankret hos lokale aktører. Det er viktig å involvere politiske myndigheter, befolkning, næringsliv og spesielt ungdom i nordområdene. Det ventes at institusjonene vil starte arbeidet med å oppdatere EUs politikk for Arktis. Norge vil følge dette arbeidet tett, arbeide for at norske posisjoner er godt kjent og at norske interesser blir ivaretatt.

Marin forsøpling, plast og sirkulær økonomi

EUs handlingsplan om sirkulær økonomi fra desember 2015 førte til et betydelig økt ambisjonsnivå i en rekke avfallsdirektiver, som også får betydning for Norge. I 2018 kom en strategi om plast i den sirkulære økonomien. Her bidro blant annet Norge til å løfte behovet for økt materialgjenvinning av plast på måter som ikke fører til spredning av helse- og miljøskadelige stoffer. Norge var også aktiv i arbeidet som førte frem til direktivet om å redusere miljøkonsekvenser av enkelte engangsartikler av plast, samt fiskeritstyr, som ble vedtatt i 2019 og skal følges opp i 2020.

Kommisjonen har varslet en ny handlingsplan for sirkulær økonomi. Plast forblir en prioritet, men Kommisjonen vil nå også ta for seg flere sektorer med stor miljøbelastning og potensial for å bli sirkulær, som for eksempel tekstiler og bygg. Norge er opptatt av virkemidler som kan fremme velfungerende markeder for sekundære råvarer uten spredning av miljøgifter. Vi vil også bidra aktivt inn i EUs arbeid der hvor Norge har interesser og erfaringer som kan fremme mer bærekraftig produksjon, bruk, forbruk og utnyttelse av ressurser.

Norge har tatt en offensiv rolle i bekjempelsen av marin forsøpling og spredning av mikroplast på

nordisk, europeisk og globalt nivå. Regjeringen vil fortsette å samarbeide tett med EU om å styrke det internasjonale rammeverket for å stanse marin forurensning og spredning av mikroplast. Norge bidro aktivt til at EUs rådskonklusjoner om sirkulær økonomi fra oktober 2019 ber om en vurdering av en mulig global avtale med det formål å stanse marin forurensning. Norge vil i 2020

bringe arbeidet videre med sikte på et ambisiøst utfall om marin forurensning på det femte møtet i FNs miljøforsamling i 2021.

Norge vil også aktivt følge opp EUs plaststrategi, inkludert kommende regelverk om tilsatt mikroplast i ulike produkter.

Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018–2021 og arbeidsprogrammet for 2020 er tilgjengelig elektronisk på www.regjeringen.no/europapolitikk

Her finnes også vedlegget til arbeidsprogrammet, som gir en oversikt over sentrale EU- og EØS-saker i forvaltningen per januar 2020.

Utgitt av:
Utenriksdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no

Publikasjonskode: E-992B
Design: Kord AS
Trykk: 07 Media AS – 07.no, 02/2020 – opplag 1000

